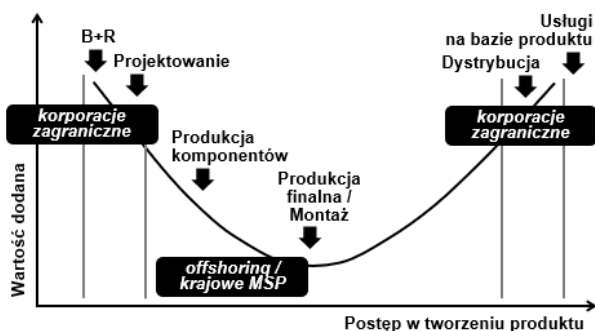

Zmiany w globalizacji szansą dla polskich MSP

Szacuje się, że 80% światowego handlu odbywa za pośrednictwem globalnych łańcuchów wartości dodanej (GVC)ⁱ. Na naszych oczach łańcuchy te podlegają jednakże znaczącym zmianom. Dlatego też w niniejszym materiale postanowiono przyjrzeć się wpływowi GVC na kondycję wybranych państw a także firm, w tym polskich MSP

Globalizacja pozwoliła zachodnim korporacjom, głównie amerykańskim, przez dziesiątki lat tworzyć i kontrolować globalne łańcuchy wartości. Do nich należały decyzje, gdzie umieścić początek łańcucha, czyli prace B+R a w tym tworzenie i patentowanie nowych technologii oraz projektowanie, gdzie środek, czyli przygotowanie komponentów, produkcja oraz montaż oraz gdzie koniec, czyli marketing, dystrybucja oraz usługi posprzedażne.

Korporacje pozostawiały sobie pod bezpośrednią kontrolą początek i koniec łańcucha, tj. najbardziej opłacalne jego części. Mniej zyskowny środek łańcucha tj. produkcję części zamiennych oraz montaż, oddawano w gamach *offshoringu* za granicę, głównie do Chin, lecz także m.in. do Polski, w tym w ręce lokalnych MSP.

Opisany, charakterystyczny rozkład wartości dodanej w GVC obrazuje tzw. „krzywa uśmiechu”ⁱⁱ. Należy zaznaczyć, że wykresy GVC mogą mieć i miewają także inną postać, o czym wspomniane będzie dalej.

Efektom tak zorganizowanych GVC stał się upadek przemysłu wytwórczego oraz klasy średniej w krajach, w których siedziby mają korporacje zarządzające GVC, głównie w USAⁱⁱⁱ.

W amerykańskim Pasie Rdzy, kiedyś Pasie Stali, obejmującym bastion Demokratów tj. Michigan, Wisconsin i Pensylwanię, wygrał Donald Trump, głosząc swój program powrotu do krajowej produkcji przemysłowej. Ratując i chroniąc zdewastowany amerykański przemysł produkcyjny, a przy tym klasę średnią, podwyższył cła importowe, szczególnie wobec Chin oraz podniósł próg udziału krajowego w produktach uznawanych za amerykańskie z 50 procent do poziomu 75% (dla żelaza i stali do 95 procent)^{iv}.

Chińczycy zaś wszelkimi metodami, w tym nielegalnymi, przez lata pozyskiwali od zarządców GVC know-how dotyczący krawędzi łańcucha. W ten sposób uniknęli „szklanego sufitu” dla swojego przemysłu produkcyjnego, budując gigantyczny zasób probiznesowych danych. Przygotowali w ten sposób zmianę, określaną jako program „Made in China 2025”, będący odpowiedzią na niemiecki Przemysł 4.0. Program ma na celu zmianę globalnego układu sił w gospodarce poprzez przesuwanie produkcji krajowej w górę łańcucha wartości dodanej i generalnie tworzenie własnych GVC, unikając przy tym błędów korporacji amerykańskich.

Nową tendencją w Chinach, wspieraną przez rozbudowane środowisko produkcyjne, jest kształtowanie w szczególnych przypadkach GVC tak, aby maksimum wartości dodanej przynosił jej środek, przy zachowaniu kontroli nad krawędziami łańcucha. To tzw. „krzywa Musashi”^v. Jest ona prawem statystycznym, wywodzącym się z badań japońskich przedsiębiorstw produkcyjnych.

Odnosnie danego produktu, dla przebiegu GVC w kształcie krzywej Musashi, konieczne jest jednakże występowanie dwóch czynników: po pierwsze, przewagi popytu nad podażą oraz związanego z tym rynku sprzedawcy, po drugie, wytwarzane produkty muszą wymagać szczególnie wysokiego poziomu wkładu techniczno-organizacyjnego podczas produkcji.

Miarą przesuwania się w górę łańcucha firm krajowych jest liczba patentów PCT. W Chinach w ostatnich latach liczba ta gwałtownie rośnie, osiągając w 2018 wartość 53,345 w porównaniu z 2013 – 21,516. Chińskie MSP mają w tym udział aż 70%!^{vi}. Chiny pomagają swoim MSP: mikroprzedsiębiorstwa i małe przedsiębiorstwa z miesięczną sprzedażą do 100 tys. juanów (tj. ok. 54 tys. zł) są zwolnione z VAT. Ponadto, w przypadku MŚP o dochodzie nieprzekraczającym 1 mln juanów rocznie, opodatkowaniu podlega jedynie 25 proc. dochodu. Dla dochodu od 1 do 3 mln juanów opodatkowaniu podlega 50% dochodu. Na więcej preferencji mogą liczyć przedsiębiorstwa innowacyjne lub zaawansowane technologicznie. Dodatkowo, uruchomiono dedykowany system kredytowania oraz gwarancji bankowych dla takich firm^{vii}.

Rozwojowy „szklany sufit” lokalnych firm produkcyjnych polega na braku dostępu do silnie strzeżonych przez korporacyjnych zarządców GVC innowacyjnego know-how oraz do bezpośredniej dystrybucji produktów.

Dla porównania, w Polsce w 2013 było 330 zgłoszeń międzynarodowych w trybie PCT, dla porównania w Niemczech ok. 16,000. Firmy polskie odpowiadają za 34 proc. (tj. 112 szt. – 0,5% w porównaniu z chińskimi MSP) patentów PCT (większość zgłaszają ośrodki akademickie)^{viii}, podczas gdy na świecie udział firm we wnioskach PCT wynosi 84 proc.

Różnice w systemach opodatkowania chińskich oraz polskich MSP dla każdego, kto interesuje podatkami widoczne są gołym okiem...

Efektom jest spadek poparcia dla obozu rządzącego wśród przedsiębiorców po pierwszej kadencji „dobrej zmiany” do alarmującego poziomu 30%^{ix}.

Niemcy ze swoimi międzynarodowymi łańcuchami wartości dodanej, działając ze swoimi produkcyjnymi podwykonawcami w relatywnie bezpiecznej formule *nearshoringu*, zachowując u siebie produkcję finalną, z w dużym stopniu uniknęły dramatycznego scenariusza amerykańskiego.

Polska klasa średnia, związana z polskimi MSP, produkującymi w dużym stopniu komponenty w niemieckich łańcuchach, nie ma jednakże tyle szczęścia co ich chińscy koledzy. Oprócz technologicznego oraz dystrybucyjnego „szklanego sufitu” mają przeciwko sobie niedopasowany do ich rozwojowych potrzeb krajowy system finansowy, prawny oraz podatkowy.

Próby zmiany tego stanu rzeczy czynione przez szereg pozarządowych środowisk gospodarczych kibicujących „dobrej zmianie” uznać należy w świetle faktów za niezwykle mało efektywne, jeśli nie zakrawające wręcz na przystawki „gonienie króliczka”, bez rzeczywistej wiary w jego złapanie.

Dodatkowo, programy rządowe dotyczące polskiej industrializacji w ramach Przemysłu 4.0 obejmują głównie wspomaganie skądinąd najmniej produktywnych procesów produkcyjnych^x, odczucie których w porozumieniu z polskimi urzędnikami niezawodną pomoc świadczy sprawdzona na rynkach międzynarodowych niemiecka firma Siemens.

Jedno jest już pewne: świat stanął na głowie. Trump chce powrotu produkcji do USA, Chiny bronią globalizacji!^{xi} Dodatkowo, współczesny model globalizacji najpewniej drastycznie zmieni także postępująca pandemia koronawirusa, konsekwencją której może być znacznie groźniejsza pandemia gospodarcza, która najpewniej uderzy głównie w tradycyjne działające małe i średnie przedsiębiorstwa.

Abstrahując w tym miejscu od wsparcia „tarczą anty kryzysową”, należałoby zaplanować i wdrożyć „nowe otwarcie” wspomaganie produktywności i konkurencyjności polskich, głównie rodzimych MSP – już nie jako biernych beneficjentów pomocy, lecz podmiotowych graczy gospodarczych.

Jednym z takich działań mogłoby być organizowanie i reorganizowanie się przedsiębiorców w efektywne gospodarczo łańcuchy wartości dodanej, w tym w formule umów wielostronnych wspólnie kontrolowanych^{xii}. Łańcuchy takie mogłyby obejmować przedsiębiorców regionalnych nie tylko z Polski, ale także np. z Grupy Wyszehradzkiej czy też Trójmorza. Dla części takich inicjatyw byłibyśmy najpewniej w stanie jako kraj znaleźć potężnych sojuszników. Jak tego można by dokonać z pożytkiem dla wszystkich spróbujemy odpowiedzieć

następnym razem.

ⁱ Emmanuelle Ganne, Kathryn Lundquist: **The digital economy, GVCs and SMEs** https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvc_dev_report_2019_e_ch6.pdf

ⁱⁱ Stan Shih: **The Smiling Curve** <https://chaitrivi.wordpress.com/2010/02/10/the-smiling-curve-stand-shih/>

ⁱⁱⁱ Jacek Bartosiak: **Nadchodzi epoka wojujących ze sobą królestw. Polska leży w samym oku cyklonu** <https://next.gazeta.pl/next/7,151003,25038084,bartosiak-nadchodzi-epoka-wojujacych-ze-soba-krolestw-polska.html#BoxWOplmg1>

^{iv} **Amerykańskie produkty będą bardziej amerykańskie. Trump podpisał specjalny dekret** https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-amerykanskie-produkty-beda-bardziej-amerykanskie-trump-podpi_nld,4204813#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=chrome

^v Shi Yaodong: **Realizing the Reversed Inverted-U Curve from Smiling Curve to Musashi Curve and Digital Curve -- Development trend and approaches on the digitalized transformation and upgrading of China's manufacturing industry** (No.197, 2017) 2018-02-08 http://en.drc.gov.cn/2018-02/08/content_35678356.htm

^{vi} Hubert Kozieł: **Chińska droga do supremacji** <https://www.parkiet.com/Parkiet-PLUS/301069997-Chinska-droga-do-supremacji.html>

^{vii} Ewa Cieślik: **Wielka moc chińskiego sektora małych i średnich przedsiębiorstw** <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/wielka-moc-chinskiego-sektora-malych-i-srednich-przedsiębiorstw/>

^{viii} **Polskie firmy nie chronią swoich wynalazków** <https://www.wirtualnemediia.pl/arttykul/polskie-firmy-nie-chronia-swoich-wynalazkow>

^{ix} Piotr Hofman: **Jak zbudować nową elitę gospodarczą? Zacząć od podstaw!** http://cpanel.forumpolskiejgospodarki.pl/webroot/upload/other_files/FPG---Listopad-2019_1578406977.pdf

^x Jan Parczewski: **Czwarta rewolucja przemysłowa w Polsce** <https://partnerzyzmiany.pl/lib/jh1o5a/Czwarta-rewolucja-przemyslowa-w-Polsce---sierpien-2017-jovdls8c.pdf>

^{xi} Dariusz Ćwiklak: **Ameryka zatrzasuje drzwi** <https://www.newsweek.pl/biznes/donald-trump-czy-wstrzasnie-gospodarka-swiatowa-i-ameryki/n2qlz1j>

^{xii} Jan Parczewski: **Polskie łańcuchy wartości dodanej wyzwaniem dla naszej gospodarki i suwerenności** <https://partnerzyzmiany.pl/lib/jh1o5a/Polskie-lancuchy-wartosci-dodanej-wyzwaniem-dla-naszej-gospodarki-i-suwerennosci---luty-2018-jovdlvc8.pdf>